

Nr 8

Utlåtande i anledning av väckt motion om rätt för svenska medborgare att åtnjuta tilläggs pension för i annat nordiskt land förvärvad inkomst.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 67, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Spångberg m. fl.* hemställt »att riksdagen hos regeringen anhåller om att förslag snarast framlägges till sådan ändring i lagen om allmän försäkring, att svenska medborgare som bor i Sverige blir berättigade till ATP-pension för inkomster i något av grannländerna».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande hänvisas till motionen.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt mellan Sverige och de nordiska grannländerna ingångna avtal för undvikande av dubbelbeskattning beskattas i allmänhet inkomst av tjänst allenast i den stat, där den skattskyldige utövat den verksamhet, från vilken inkomsten härrör. Detta innebär, att en i Sverige bosatt person, vilken åtnjuter inkomst av tjänst på grund av verksamhet i något av de nordiska grannländerna, i allmänhet icke taxeras till statlig inkomstskatt här i riket för denna inkomst. Icke heller erlägger svensk sjöman sjömansskatt i Sverige vid anställning å fartyg av dansk, finsk eller norsk nationalitet eller taxeras till statlig inkomstskatt här i riket för inkomst, som intjänas ombord.

Från nu angivna huvudregel föreligger vissa undantag. Om anställningsinkomst, som en här i riket bosatt person åtnjuter på grund av verksamhet i något av grannländerna, utgått uteslutande från svensk arbetsgivare, beskattas sålunda inkomsten i Sverige, när den anställde på grund av tjänsten endast tillfälligt uppehållit sig i grannlandet (konventionen med Finland) respektive uppehållit sig i grannlandet högst 183 dagar av beskattningsåret (konventionerna med Danmark och Norge). Likaså beskattas här i Sverige personer, bosatta inom vissa i slutprotokollet till konventionen med Finland angivna svenska gränskommuner, även för inkomst, som åtnjuts på grund av tjänst i Finland.

Underlaget för beräkningen av pensionsgrundande inkomst inom tilläggs-pensioneringen utgöres av taxeringen eller, såvitt gäller inkomst, för vilken

försäkrad haft att erlægga sjömansskatt, redares kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. åttonde punkten taxeringsförordningen. Inkomst, för vilken en härstädes bosatt person icke taxerats till statlig inkomstskatt här i riket eller erlagt svensk sjömansskatt, grundar därför icke pensionsrätt inom försäkringen för allmän tilläggspension.

Vad beträffar sådan lön från utländsk arbetsgivare, för vilken försäkrad icke är skattskyldig här i riket, finnes sålunda vid nuvarande system icke något underlag för beräkning av pensionsgrundande inkomst. Detta gäller alltså i fråga om lön, som åtnjuts av här i riket bosatt svensk försäkrad med arbetsanställning i grannland eller å fartyg, hemmahörande i grannland.

I *proposition nr 100 år 1959* anför *föredragande departementschefen* be-
träffande reglerna i 5 § tilläggs pensionslagen om inkomst av anställning:

Om en inkomst är pensionsgrundande såsom inkomst av anställning, åligger det såsom förut nämnts arbetsgivaren att erlægga arbetsgivaravgift. I de fall möjlighet regelmässigt inte föreligger att göra krav på arbetsgivaravgift gällande bör sådan skyldighet inte föreskrivas. Lön eller annan ersättning från sådan arbetsgivare bör då inte heller bli pensionsgrundande som anställningsinkomst. I tredje stycket av förevarande paragraf stadgas därför, att vid beräkning av inkomst av anställning hänsyn inte skall tagas till lön eller annan ersättning, som försäkrad åtnjuter från *arbetsgivare, vilken är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person*, i annat fall än då den försäkrade sysselsatts vid skötseln av här i riket belägen fastighet eller i rörelse som bedrivs från här beläget fast driftställe. Hänsyn skall heller inte tagas till lön eller ersättning, som försäkrad åtnjuter från främmande makts härvarande *beskickning eller lönade konsulat* eller någon som tillhör beskickning eller konsulat som nu sagts och inte är svensk medborgare. Mot detta lagrum korresponderar en bestämmelse i 33 § tredje stycket, varigenom nu ifrågavarande arbetsgivare uttryckligen befriats från avgiftsskyldighet. I sistnämnda lagrum stadgas även att avgift inte skall erläggas för lön eller annan ersättning som utgivits för arbete utom riket till arbetstagare, vilken varken är svensk medborgare eller mantalsskriven här. Det bör i detta sammanhang påpekas, att lön för arbete utomlands, som en svensk medborgare eller en här i riket mantalsskriven utlänning uppbär från en här bosatt svensk medborgare eller svensk juridisk person, är att anse såsom anställningsinkomst på samma sätt som om arbetet utförts i Sverige.

I *motion till 1961 års riksdag* hemställdes om utredning om rätt för i Sverige bosatt svensk medborgare att åtnjuta tjänstepension för i grannland förvärvad inkomst.

I *remissyttrande* över motionen anförde *riksförsäkringsanstalten*:

Om arbetsinkomsten i de i motionen avsedda fallen skulle göras pensionsgrundande, måste ett godtagbart underlag för beräkning av pensionsgrundande inkomst skapas. Huruvida detta kan ske, exempelvis i form av en särskild inkomststoppgift från den försäkrade försedd med bestyrkande av den utländske arbetsgivaren och eventuellt också av myndighet i vederbörande land, torde endast kunna avgöras efter närmare utredning.

Vid en utsträckning av pensionsrätten till att omfatta de i motionen av-

sedda fallen bör, enär någon möjlighet att uttaga avgift av här berörda utländska arbetsgivare icke finnes, ifrågavarande arbetstagares anställningsinkomst räknas såsom inkomst av »annat förvärvsarbete» vid bestämmandet av den pensionsgrundande inkomsten. Avgiftsplikten skulle härigenom komma att åvila den försäkrade. Vad i motionen anförts om att avgifterna kunna anses täckta genom de arbetsgivaravgifter, som erläggas för utländsk arbetskraft med anställning i Sverige, synes irrelevant och därför icke godtagbart.

Riksförsäkringsanstalten har för sin del intet att erinra mot att förevarande fråga blir föremål för utredning.

Enär även sjukförsäkringsförhållandena för de kategorier svenska medborgare, varom här är fråga, torde få anses mindre tillfredsställande, bör vid utredningen jämväl undersökas möjligheterna att åvägabringa ändring av dessa förhållanden.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 56 år 1961 avstyrkte andra lagutskottet motionen och anförde bland annat:

Ett inordnande av de kategorier, som avses i motionen, i ATP-systemet skulle först och främst förutsätta ett särskilt registreringsförfarande av deras inkomster. Även om ett sådant skulle kunna införas, skulle det likväl bli svårt för myndigheterna att kontrollera omfattningen av utomlands förvärvade arbetsinkomster. Då vidare möjlighet icke synes föreligga att ålägga den utländske arbetsgivaren skyldighet att erlægga arbetsgivaravgift, skulle avgiften behöva uttagas av den anställde såsom egenavgift. Utskottet är icke berett att förorda en sådan lösning, som innebär ett obligatoriskt åläggande av avgiftsskyldighet för den anställde.

Motionären synes särskilt ha haft svenska medborgare med arbetsanställning i Norge i åtanke. Det bör därför i sammanhanget erinras om att dessa har möjlighet att erhålla tjänstepension i Norge för arbetsinkomster, för vilka pensionsavgift erlägges därstädes.

Även 1962 års riksdag hade att taga ställning till motionsyrkanden av samma innebörd. Motionen avslogs i enlighet med vad andra lagutskottet i utlåtande nr 27 hemställt.

Utskottet

Enligt de avtal för undvikande av dubbelbeskattning som Sverige ingått med de nordiska grannländerna beskattas i allmänhet inkomst av tjänst allenast i den stat, där den skattskyldige utövat den verksamhet från vilken inkomsten härrör. Detta innebär att en i Sverige bosatt person, som åtnjuter inkomst av tjänst i något av de nordiska grannländerna, i allmänhet inte taxeras till statlig inkomstskatt här i riket för denna inkomst. Inte heller erlägger svensk sjöman sjömansskatt i Sverige vid anställning å fartyg av dansk, finsk eller norsk nationalitet eller taxeras till statlig inkomstskatt här i riket för inkomst, som intjänas ombord på sådant fartyg. Underlaget för beräkningen av pensionsgrundande inkomst utgöres av taxeringen eller,

såvitt gäller inkomst för vilken försäkrad haft att erlægga sjömansskatt, redares kontrolluppgift. Då inkomst, för vilken en härstädes bosatt person inte taxerats till statlig inkomsskatt här i riket, inte skall upptagas i självdeklaration, som skall avlämnas här i landet, saknas underlag för beräkning av pensionsgrundande inkomst. Sådan inkomst grundar bland annat på grund härav inte pensionsrätt inom tilläggs pensioneringen.

I förevarande motion har yrkats, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt förslag till sådan ändring i lagen om allmän försäkring, att svenska medborgare, som bor i Sverige, blir berättigade till tjänstepension för inkomster, som förvärvats i grannland.

Andra lagutskottet hade såväl 1961 som 1962 att taga ställning till motionsyrkanden av samma innebörd som det förevarande. I sina av riksdagen godkända utlåtanden i ämnet yttrade utskottet därvid bl. a., att ett inordnande i tilläggs pensioneringen av de kategorier som avsågs med motionsyrkandena först och främst skulle förutsätta ett särskilt registreringsförfarande beträffande deras inkomster. Även om ett sådant skulle kunna införas, skulle det likväl bli svårt för myndigheterna att kontrollera omfattningen av utomlands förvärvade arbetsinkomster. Då vidare möjlighet inte syntes föreligga att ålägga den utländske arbetsgivaren skyldighet att erlægga arbetsgivaravgift, skulle enligt utskottets mening avgiften behöva uttagas av den anställde såsom egenavgift. Utskottet var inte berett att förorda en lösning, som innebar ett obligatoriskt åläggande av avgiftsskyldighet för den anställde. Med hänsyn till det anförda ansåg sig utskottet inte böra biträda motionsyrkandena.

Vid sin behandling av frågan år 1962 erinrade utskottet även om att frågan om den allmänna tilläggs pensioneringens tillämpning på nordiska medborgare var föremål för uppmärksamhet inom Nordiska socialpolitiska kommittén.

Enligt utskottets mening är det inte utan vidare klart att lösningen av pensionsfrågan för de grupper som avses i motionen skall ske inom den svenska tilläggs pensioneringen. Problemet kan enligt utskottets uppfattning icke lösas isolerat utan bör ses i ett större sammanhang. Det kan erinras om att det beträffande bland annat frågor om pensionering pågår undersökningar delvis på internordiskt plan, bland annat aktualiserade av det ifrågasatta samgåendet med EEC-länderna.

Motionärerna synes särskilt ha haft svenska medborgare med arbetsställning i Norge i åtanke. Det bör därför i sammanhanget erinras om att i Norge den 26 januari i år tillsatts en kommitté med uppgift att utreda frågan om pensioneringen i dess helhet i syfte att tillförsäkra en inkomst på ålderdomen som står i rimlig proportion till den arbetsinkomst som vederbörande haft. Sedan resultat av kommitténs arbete framlagts bör förutsättningar finnas att konventionsvägen eller på annat sätt lösa problem av den art motionärerna aktualiserat.

Med hänsyn till det anförda får utskottet hemställa,
att förevarande motion, II:67, icke måtte föranleda någon
riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 februari 1963

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fru Gärda Svenson, fröken Nordström, herrar Enarsson och Dahlberg;

från a n d r a kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Lundberg, fröken Wetterström, herrar Wiklund i Stockholm*, Wahrendorff, fru Eriksson i Ängelholm, fru Svensson i Kungsör och herr Svensson i Kungälv.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.